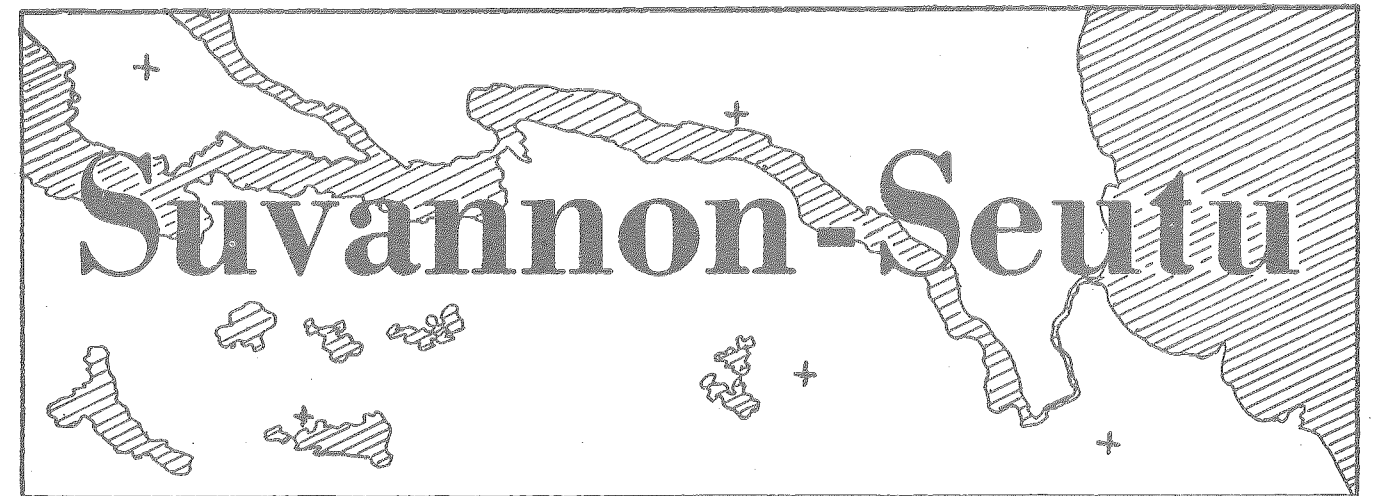

N:o 6 JOULUKUU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti

1964

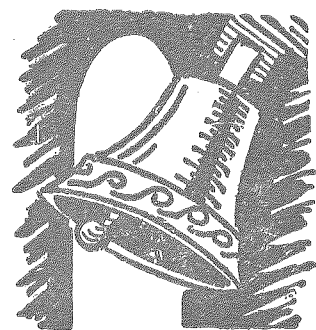

Jouluna

Taas kylmään talvi-iltaan syttyvät
lämpimän kodin joulukynttilät.
On juhla suuri jälleen lähellämme.
Kun kellot soittaa joulusanomaa.
Ne suurta ihmettä taas ilmoittaa.
On joulun Herra
kohta vieraanamme.

Taas talviyöhön mustaan, pimeään
jouluntähti kirkas
syttyy loistamaan.
Sen valo yli maiden hohtaa.
Myös idän tietäjille tähti tuo
opasti tietä Seimenlapsen luo.
Sen valo myöskin meitä
kotiin johtaa.

Enkelit lauloi Herran kunniaa.
Taivaan joukot tahtoi rauhaa
julistaa
kun ilmestyivät kedon paimenille.
On valon juhla joulu meillä nyt.
Kun Rauhanruhtinas on syntynyt
ja lahjansa Hän antaa ihmisille.

Joulumietteitä

Joulusanoma kiirii jälleen yli maan. Jouluvalot syttyvät kauppojen ikkunoissa ja monenlaiset kauniit tavarat odottavat ostajaansa. Koko ihmiskunta varustautuu vastaanottamaan tätä kristikunnan suurinta juhlaa. Kaikki kulkuneuvot täyttyvät joulun lähestyessä. Jokainen tahtoo päästä, jos mahdollista, jouluksi kotiin. Perheenjäsenet, jotka ovat hajaantuneet omiin työpaikkoihinsa toisille paikkakunnille, kokoontuvat jouluksi yhteen.

Joulu on ennenkaikkea lasten juhla ja tuo mieleen sen ajan, jolloin itsekkin olimme lapsia ja jolloin joulupukkikin oli todellisuus. Millä jännityksellä silloin joulua odotelimme. Kun usko joulupukkiin katosi, väheni suurelta osalta myös joulun vihätyks. Mutta muistamme vielä nytkin noita lapsuutemme jouluja ja niitä olosuhteita,

missä jouduimme niitä viettämään. Silloin ei vielä maalaispitäjissä tunnettu sähkövalo. Syksyn pimeinä iltoina oli pieni öljylamppu monien asumuksien ainoana valonlähteenä. Joulu oli silloin oikea valon juhla kuusineen ja kynttilöineen.

Sanottiin että jouluksi hiirinkin säästää ja niin tekivät ihmisetkin. Vaikka jokapäiväinen elämä olikin vaatimatonta, niin jouluksi koetettiin säästää ja hankkia monenlaista hyvää, jota ei arkioloissa käytetty. Silloin oli hyviä ruokia. Oli valoa ja lämpöä. Tuli joulupukki matalimpienkin majojen lapsia ilahduttamaan.

Joulunviettoon liittyi aina läheisesti joulukirkko, johon mentiin aamulla aikaisin. Sadat talikynttilät loistivat silloin kotikirkkomme kristallikruunuissa. Se oli erikoislaatuinen elämys ennen sähköjen aikakautta. Aikaisin oli

etäisemmistä kylistä matkaan lähdettävä kun Jumalanpalvelus alkoi jo kello kuudelta. Kaukaisimmista Sakkolan kylästä oli kirkolle matkaa lähes kaksikymmentä kilometriä ja hevoskyyti oli hidasta. Usein oli paljon lunta ja pakasta, mutta tämä juuri antoi sitä oikeaa joulutunnelmaa sen ajan elämälle.

Käydään nykyisinkin joulukirkossa, mutta matkanteko on helppoa ja nopeata. Mootoriajoneuvot ovat syrjäyttäneet hevoset. Kylmän asiallinen sähkövalo on tullut elävien kynttilöiden tilalle.

Joulu on aina ollut rauhan ja hyvätahdon juhla. Tästä lauloi taivaallinen sotajoukko ensimmäisenä jouluyönä ja vielä nytkin toivotamme me lähimmäisillemme rauhallista joulua sekä hyvätahdon ilmauksena annamme joululahjoja.

Sakkola seura Helsingissä

Sakkolalaisia kirkkopäiviä vietettiin täällä pääkaupungissa lokakuun 17. ja 18. päivänä. Lauantai-iltana vietettiin Herran ehtoollista Helsingin tuomiokirkossa. Tuomiorovasti Sares saarnasi ja ehtoollisen jakamisessa avusti Sakkolan entinen kirkkoherra Joonas Laurila. Sunnuntaiaamuna otettiin jälleen osaa jumalanpalvelukseen, jolloin saarnasi kirkkoherra Laurila.

Kirkon jälkeen jatkettiin yhdessäoloa Helsingin Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntakodissa. Sinne olikin kokoontunut meitä sakkolalaisia useita kymmeniä. Tervetultiin tuttuja ja turistiin kahvin ja karjalanpiirakoiden ääressä. Kävi ilmi sekin, miten sattuma heittelee ihmisiä sinne ja tänne. Pastori Apajalahti kertoi lapsena uineensa Suvannossa.

Salin puolelle siirryttyämme totesi tuomiorovasti Sares, ettei hän millään raaskisi keskeyttää pääohjelmanumeron, tarinoinnin, suoritusta, mutta jos kumminkin aloitettaisiin juhla veisaamalla virsi 330. Tuomiorovasti Sares esitti tervetulosanat lähtökohtana kirkko sana mainiten mm. seuraavaa:

Kirkko sanalla on kokoava merkitys, meidätkin se on nyt tuonut tänne yhteen. Kirkko on paikka, missä rajoittavat tekijät eivät tule kysymykseen. Kirkon ovesta kun mennään sisälle, niin häviävät ammatti-ym. erot. Siellä ollaan kaikki samanlaisia ollaanpa muualta mitä tahansa.

Tuomiorovasti Sareksen puheen jälkeen esitti opiskelija Eeva Meloni pianonsoittoa ja professorinrouva Erkama esitti miehensä säestyksellä ansiokkaasti kolme hengellistä laulua. Yhteisesti veisatun virren 324 jälkeen kysyi pastori Matti Hakkarainen kuulijoilta: "Muistat sie vielä?" Pastori Hakkarainen kertoi, että kun tuomiorovasti Sares muutama viikko takaperin soitti näistä kirkkopäivistä, siirtyivät esteet pois niistä syvistä lähteistä, jotka alkoivat pulputa muistoja Sakkolan Sipilänmäeltä ja Pyhäjärven Kostermaasta. Muistat sie vielä — lauantai-illat ja saunat. Kun tupa pestiin hiekalla ja harjalla. Ruokasuojassa oli piirakoita ja kakkaroitu, krjalanpaistia ja munavoita. "Jo Karjalan kunnailla lehti puu", sil-

loin tulee vastaan piirakoiden ja paistin aroomit. Tai muistat sie vielä rukiinniittotalkoot? Suuret kun niittivät niin pojat sitoivat lyhteitä. Yksi pienen pojan elämän tähtihetkiä oli se, kun pääsi Taipaleen lietteelle heinäntekoon. Tai muistat sie pyhäamun rauhaa? Lapsuuden maailmasta tulee esiin myös ihmisiä. Karosen Juho Sipilänmäeltä, hänestä, joka sairana joutui olemaan vuoteessa, säteili siunausta, Hynnän Amalia, joka leskenä kasvatti lapsiaan sekä Paavolan Mauno, sokea mies, joka siunasi lapsia panemalla käntensä heidän päälleen. Me, joiden juuret ovat Karjalassa, olemme siunauksen ihmisiä. Tanskalaisen kuvanveistäjä Thorvaldsenin Kristus-patsas on siitä erikoinen, että siunaavan Kristuksen silmät näkee vasta se, joka on polvillaan Kristuksen edessä. Vasta sitten, kun meidät on pantu polvilleen, me näemme, mitä on siunaus. Lapsuutemme muistot kertovat siunaavasta lähimmäisestä.

Virren 501 jälkeen jatkettiin pääohjelmanumeron suoritusta kahvilan puolella ja tavattiin nykyajan

TERVEHDYS AMERIKASTA:

Muistot vanhat

Kirj. Hilma Aho.

Kauan, kauan sitten kaukomaille
läksin,
eron hetki sydäntäni viilsi.
Vain vuosiksi muutamiksi läksin
ja eron kyynel silmissäni kiilsi.

Muistot kaukaiset ja armaat, koti-
kunnahille vie,
joka askel siellä painunut on
mieliin. —
Kuka vanhan tuulimyllyn alla
istuu nyt,
kuka nojaa siellä kotiportin pie-
liin? —

Ja ne pihat kauniit muodoltansa,
niitä koskaan en saata unohtaa.
Heille kukintansa kevään lämpö
antoi
ja miten syksyisin ne voikaan pu-
nertaa.

Vie terveiset Suomen maahan par-
haat,
sano, että sitä aina rakastan.
Sano Karjalalle kaikkein kaunein
viesti,
käen kukku perille vie sanoman.

Nyökin silmissäni kyyneleitä
kiiltää,
kun muistot vanhat talteen kokoan.
Saanhan itselleni rehellinen olla —
saanhan luvan vielä jäädä kaipa-
maan. —

P.S. Pihlajat kukkivat Sakkolan
Keljan Karppalan maalla.

Sakkolan rotuporsaskin. Väliajan jälkeen alettiin virrellä 364, minkä jälkeen prof. Erkaman pojat Timo (viulu) ja Juho (piano) esittivät Tartinin Aarian. Musiikkipuoleen toi lisän tirehtööri Antti Kuisma laulamalla tyttärensä säestyksellä kaksi hengellistä laulua: Bachin "Valos anna mulle koittaa" ja Melartinin "Isä meidän". Virren 360 jälkeen puhui kirkkoherra Laurila johtonaan Hebr. 10:24. Raamattu siis kehoittaa meitä valvomaan lähimmäistä ja rohkaisemaan häntä hyviin tekoihin ja rakkauteen. Tavallisesti valvomme lähimmäis-
tämme korostaen sanaa — vikoja.

Muistan kuinka alakoulussa olin saanut huuliharpuun. En maltta-
nut odottaa kotiinpääsyä, vaan piti kokeilla, kun opettaja ei ollut saapuvilla. Kun opettaja sitten tuli, sanoi eräs tyttö opettajalle, että Joonas soitti ja siitä tuli koulu-
aikani ensimmäinen jälki-istunto. Raamattu ei tarkoita tällaista poliisivalvontaa, vaan sellaista, joka tehdään "iloisin ja vapain sydämin". Lutherin sanoja käyttäkö-
semme, anteeksiantavassa suhteessa lähimmäiseen — ja anteeksipyy-
tävässä. Lähimmäisessä — jokai-
sessa — on sittenkin jotakin hy-
vää, kun hän pääsee hiljentymään

Jumalan eteen. Tie kulkee mur-
heen kautta, anteeksiantamisen
kautta. Tässä suhteessa lähim-
mäiseen voimme kulkea "iloisin ja
vapain sydämin". Näin voi ta-
pahtua, jos saamme sysäyksen Ju-
malalta: Iloitkaa iloitsevien kans-
sa, itkekää itkevien kanssa, kanta-
kaa toistenne kuormia.

Kirkkoherra Laurilan pitämän
loppurukouksen jälkeen veisattiin
yhdessä kiitosvirsi 408. Virkisty-
neinä lähdettiin taas eri suuntiin
viemään terveisiä tutuilta niille,
jotka eivät olleet mukana.

Tuula Naskali

Terveisiä - ja näkemiin

Nuo kaksi sanaa jäi niin voimak-
kaasti mieliin siihen matkamiehen
lähtömaisemaan, joka niin useasti
toistui tämänkesäisen Suomessa
vierailumme aikana ja suuresti hel-
potti niitä monia hyvästijättöjä,
joita siellä koetettiin puolin ja toi-
sin. Oli oikein hyvä, että tuli läh-
dettyä ja hyvä, että pääsin taas
onnellisesti kotiin monien muisto-
jen rikastamina.

Löysimme siellä elinvoimaisen
Suomen kansan, joka on noussut
sodan jaloista entis'ä ehompaan
kukoistukseensa, maksanut mahta-
van naapurin olemattomat saatavat
ja luottavaisesti katsoo eteenpäin
uuteen huomeneen.

Suomen kaunis luonto tekee kä-
vijään voimakkaan vaikutuksen,
mielestäni oikea juhannustunnel-
ma löytyy vain sieltä, sinisten vet-
ten ja vihreiden, valkorunkoisten
koivujen maasta. Maalaiselämä-
kään ei enään näytä alinomaiselta
raatamiselta, sillä koneet helpoit-
tavat kaikessa maan viljelyksen
tuomassa työssä ja niinollen voi
töiden lomassa taas vähän helpoit-
taa otetta, lepäillä tai oleskella
vaikkapa kesävieraiden kanssa,
joita siellä jokaisella on yllin kyl-
lin. Kesälomat ja matkat suun-
nataan useinkin Lappiin, myöskin
Skandinaavian maihin, Italiaan,
Canarian saarille jne. Näyttää,
että säästämisen halu on vähenty-
nyt, työtä tehdään ja sanottiinkin
allemerkinneelle, että korkia elin-
taso velvoittaa myös perheen äi-
ditkin ansioon. Markka on pieni,
mutta ostoarvoa sillä on tällä ker-
taa, vanha markka on vielä tärkeä
hintojen vertailussa. Tavaraa on
kaikenlaista. Kanadan dollarilla
saa lähimain sieltä saman kuin
täältäkin, mutta sen ansaitseminen
siellä on asia erikseen. Kahvi on
lähes puolta kalliimpaa siellä,
mutta sitä juodaan paljon ja har-

taasti ja se onkin suomalaisen sy-
dämelle kuin balsami haavaan.
Elintaso on huomattavasti kohon-
nut, tiet paremmat ja niiden kor-
jaamiseen saatiin kesäkuussa 29
miljoonan dollarin ulkomaanlaina.
Suomella olisi hyvät edellytykset
turistimaaksi, jos olisi pääomia ja
sielläpäin asia saisi sille kuuluvan
alun.

Mustalaiset ovat värikäs heimo
ja herättävät varsinkin ulkoma-
laisten mielenkiinnon ja postikor-
tit heistä olisivat haluttua me-
nekkitarvaraa, jos niitä olisi saata-
vana.

Suomalaiset ovat varsinkin ke-
sän aikana kovasti juhlivaa kan-
saa. Sen näkee selvästi sanoma-
lehtien palstoilta, joissa niistä
asioista tiedoitetaan. Karjalaiset,
maakunta- ja pitäjäjuhlineen näyt-
tävät juhlimisissa suurta osaa.
Tämän asian ymmärtääkin hyvin,
ovathan he hajonneina eri suun-
nilleen Suomea ja tällaiset juh-
lat ovat heille Karjala-lehden jäl-
keen kuin siltana entisyyden ja
tulevaisuuden välillä. Allemerkin-
nytkin Sakkolassa syntyneenä kar-
jalaisena sai tilaisuuden juhlaa tä-
mänkesäistä, muistorikasta Sakko-
lan pitäjäjuhlaa Ruovedellä.

Kansalaiskoulu, kansakoulun ja
oppikoulun välinen ammattikoulu,
on uudempi rengas koulutuksen
ketjussa ja herätti suurta mielen-
kiintoa. Luokkahuoneet oli varus-
tettu monenlaisilla ammattien
opetusvälineillä niin tytöille kuin
pojillekin, veisto- ja metalliluokkia
pojille, kudontaa, lasten- ja talou-
denhoitoa tytöille, myöskin tuo
tärkeä kauppalinja sitä haluaville.
Oppikouluihin pyrkivillä on kova
karsinta, eivätkä läheskään kaikki
halulliset niihin pääse.

Olimme kahdesti jumalanpal-
velustilaisuudessa, juhannuksena
Ikaalisten kirkossa ja elokuun en-

simmäisenä sunnuntaina Ruovedel-
lä. Molemmat kirkot olivat sil-
loin täynnä harrasta kirkkokansaa.
Kävimme myöskin Lappeenrannas-
sa Kansan Raamattuseuran telta-
juhlassa, joita kesän aikana pide-
tään ympäri Suomea.

Helsinki on kasvanut ja tekee
suurkaupungin vaikutuksen. Sen
asukkaiden on tyydyttävä pienem-
piin elintiloihin ja vuokrat ovat
korkeat. Silti nuo kivitakerrok-
set ovat monen maalta, raittiista
ilmasta tulleen ihana unelma.
Omakotitaloja on vähemmän ja
täytyy mennä kauaksi, ennenkuin
sen omistamiseen on mahdollisuut-
ta. Torikaupat on sinänsä mie-
lenkiintoinen nähtävyys. On käsi-
töitä, kukkia, kasviksia, marjoja,
kalaa kaikenlaista, kaikkea on run-
saasti — ostajiakin.

Se suomalainen sisukin on vielä
kaikkeksi onneksi tallella. Eräskin
kaksivuotias poika sanoi, kun ky-
syin häneltä, että tuo iso siskoko
sinua sillä aikaa hoitaa, kun äiti
on työssä, niin tämä miehenalku
katsoi suoraan silmiin ja sanoi: "Ei
mua tartte hoitaa, em mää oo ki-
piä".

Nämä kesäiset Amerikan suoma-
laiset tulevat sinne katsomaan
Suomen suloista kesää, sukulai-
siaan ja tuttaviaan ja kuuntele-
maan käen kukuntaa, mutta heillä
useammilla on vain vähän aikaa.
He yrittävät tasata aikansa tasa-
puolisesti kaikkien kesken, mutta
viivytyksiä tulee, piirustukset ei-
vät aina pidä paikkaansa, siksi he
toivovat, että tämä asia ymmärret-
täisiin. Vietimme yhdeksän on-
nellista ja mielenkiintoista viikkoa
siellä tänä kesänä ja meitä pidet-
tiin kaikkialla hyvin. Siksi tä-
män pikkujutun päätteeksi kaksi
kaunista sanaa: Kiitoksia ja nä-
kemiin.

Hilma Aho

VÄINÖ KEKKI:

HAPARAISTEN NUORISOSEURA 1904-1964

Nyt halki ilmojen autereen teen muistojen maille retken. Yli soudan Suvannon seljanteen. Jään hetkeksi rannalle siniveen. Siellä elän muistojen hetken...

HAPARAINEN

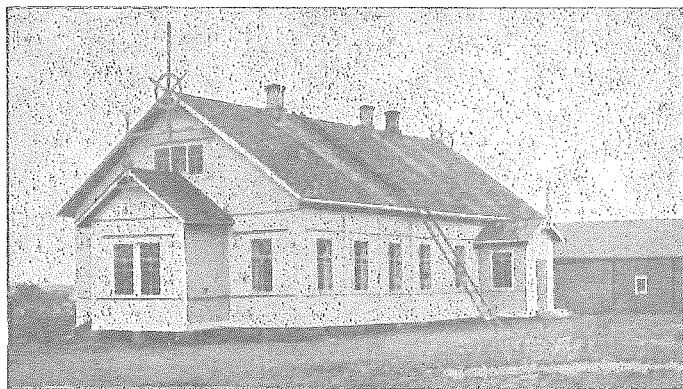
Niille tämän sukupolven kansalaisille, jotka ovat joutuneet elämään Haparaisten nuorisoseuran välittömässä läheisyydessä tai joutuneet kosketuksiin sen kanssa, on varmaan tuttua se mihin seuran alkujuuret johtavat, vaikka seutu onkin sotien johdosta jäänyt maamme rajojen ulkopuolelle. Vuosien varrelle saattaa tapahtua niin, että tämä kuvaukseni joutuu käsiin, joissa herää kysymys, mikä on Haparainen ja missä se sijaitsee? Siksi olen juuri ottanut lähtökohdakseni tämän — Haparainen.

Karjalan Kannaksen itäosassa, Vuoksen eteläisen laskujuoksun varrella sijaitsee Sakkolan pitäjä. Eräs sen monista kylistä oli Haparainen, mikä kansan kertoman mukaan oli saanut nimensä "Hapara-rais" nimityksestä. Kylä sijaitsi 7 km Sakkolan kirkolta Taipaleeseen johtavan maantien varrella Suvanto järven pohjoispuolella. Kajavan saari, mikä oli ainoa saari Suvanto järvessä, kuului Haparaisten kylän alueeseen.

Kulkijalla, joka saapui kylän laitaan, avautui kaunis näky, sillä kylä sijaitsi kuin laaksossa. Pellot olivat loivasti etelään viettäviä, joita ympäröi kolmelta suunnalta loivat männikkörinteet ja etelässä virtasi vuolaana Suvanto järvi. Vastakkaisella rannalla avautui Lapinlahden kylän aukeama. Järven kauniit hiekkarannat muodostuivat kesäisin lasten ja nuorten viihtyisiksi oleskelupaikoiksi.

Asutus kylässä oli jo vuosisadan vaihteessa aika tiheä. Talot oli rakennettu jonkinlaisiin mäkirymiin. Näistä mainittakoon: Rapamäki, Runteenmäki, Raaskanmäki, Ristolanmäki, Alamäki, Leppäsenmäki ja Välimäki sekä Ylätaloaho, Kermisenaho, Suuraho, Tölliaho ja Aka-aho.

Tässä kyläaukeamassa, mikä oli noin 4 km pitkä ja paikoin 2 km leveä, erotettiin kaksi eri nimistä kylää, sillä aukeaman itäistä laittaa nimitettiin Keljän kyläksi, millä nimellä se oli myös kirkonkirjoissa. Keljän kylä oli kuitenkin

Haparaisten kansakoulu ennen laajentamista.

Haparaisten kylää pienempi. Haparaisten kylän luoteista kulmaa nimitettiin kansan keskuudessa Korvenkyläksi, vaikka se virallisesti kuului Haparaisten alueeseen.

Haparaisten kylän länsilaidasta kaksi kilometriä Sakkolan kirkolle johtavaa maantietä pitkin sijaitsi tien varrella pieni Purpuan kylä.

Kun Haparaisten kansakoulupiiri v. 1903 perustettiin, yhdistettiin nämä kolme edellämainittua kylää yhdeksi koulupiiriksi. Näin vetäytyivät kylien asukkaat lähemmäksi

toisiaan, muodostaen oman pienen yhdyskunnan. Tämä koulupiiri muodostui myös Haparaisten nuorisoseuran lähes neljän vuosikymmenen aikana sen toimialueeksi.

OLOSUHTEET SAKKOLASSA 18 JA 19 VUOSISATOJEN VAIhteESSA

Viime vuosisadan vaihteessa oli seudun asukkaiden lukutaito vielä hyvin alkeellista, huolimatta siitä että pitäjän alueella toimi jo viisi kansakoulua. Sakkola oli laaja, noin 80 km pitkä, 10—16 km leveä sekä pinta-ala ilman vesistöjä

394,7 km². Yhteyksiä haittasi suuresti Suvantojärvi, mikä halkaisi pitäjän pituussuunnassa kahtia. Tähän alueeseen kuuluivat Metsäpirtti ja osa Vuoksela, mitkä myöhemmin erotettiin pois Sakkolasta.

Pitäjän laajuuden, sekä silloiset liike- ja kulkuyhteydet huomioonottaen, kun polkupyöräkin oli harvinaisuus, ei läheskään kaikilla pitäjän alueen lapsilla ja nuorisolla ollut tilaisuutta päästä kansakouluun, vaan saivat he tyytyä siihen vähäiseen ja puutteelliseen

opetukseen, jota kylästä kylään kulkeva kiertokoulu tarjosi. Tässä koulussa annettiin nuoremmille opetusta kirjainten tuntemisessa ja tavauksessa. Kirjoitustaitoa opetettiin tekemällä kivitauluihin numeroita ja kirjaimia. Varttuneemmalle nuorisolle opetettiin sisälukua ja myös ulkoläksynä katekismusta ja raamatunhistoriaa. Kirjoitustaitoa kehitettiin kirjoittamalla sanoja ja lauseita, myös yhteen- ja vähennyslaskutaitoa opetettiin. Tällainen koulu kesti 3—6 viikkoa ja oli silloisen nuorison rippikouluun pääsyn ehtona. Muilta osa lapsista saattoi jäädä vaille tätäkin opetusta, johtuen vanhempien välinpitämättömyydestä, jotka itse saattoivat olla vailla kaikkea lukutaitoa.

Vaikka nuorilla oli tilaisuus päästä kirjojen pariin jo vuodesta 1848, jolloin perustettiin Sakkolan pitäjän alueelle ensimmäinen kirjasto, ei moni lukutaidon alkeellisuuden vuoksi päässyt tästä mitään hyötymään. Tämän ensimmäisen kirjaston perustivat seurakunnan papit. Kunnan oma kirjasto pääsi alkuun vasta v. 1912.

HAPARAISTEN KANSAKOULUPIIRI PERUSTETAAN

Se nuoriso, joka itse oli päässyt osalliseksi tietojen lähteistä kansakoulussa, huomasi, miten paljon ne nuoret jäivät osattomiksi, joilla ei ollut tähän mahdollisuutta. Silloin alkoi pitäjän eri puolilla herätä ajatuksia uusien koulupiirien perustamisesta. Niinpä v. 1903 esittikin kolme uutta koulupiiriä kuntakokoukselle anomuksen kansakoulujen saamisesta, yhtenä näistä oli juuri Haparaisten koulupiiri.

Kun Haparaisten koulupiirin edustaja, Kekkilän kartanon silloinen omistaja Heikki V. Helander esitti kuntakokoukselle edellämainitun anomuksen, esiintyivät siinä

omat vastustajansa, lähinnä juuri koulusta kauimpana asuvat syrjäkylien asukkaat. Mutta tämä tarmokas mies, jolla oli silloin pitäjässä valta ja voima, vei kaikista esteistä huolimatta anomuksen myönteiseen ratkaisuun niin pian, että Haparaisten kansakoulupiiri aloitti toimintansa jo samana vuonna syyskuussa, siis 1903 tosin vuokrahuoneustossa Jaakko Viskarin talossa. Oma koulutalo saatiin v. 1907.

Opettaja Uno Böckerman

HAPARAISTEN NUORISOSEURAN SYNTY

Haparaisten kansakoulupiirin aloittaessa toimintansa valittiin koulun ensimmäiseksi opettajaksi Uno Böckerman. Tämä hiljattain opettajaksi valmistunut nuori mies, innokas nuorison kasvattaja, isänmaallisen hengen ja nuorisoseura-aatteen herkkä sytyttäjä toi mukanaan vaihtelua kylän nuorison silloisiin vapaa-aikojen harrastuksiin. Tätä myös kipeästi kaivattiin, sillä kaikki henkinen ja aatteellinen harrastus nuorison keskuudessa oli melkein olematonta.

Nurkkatanssit olivat yleisin silloisten nuorien kokoontumispaikoina, joita talvisin vietettiin taloissa ja riihissä, kesäisin ahoilla ja heinäladoissa. Musiikista huolehtivat kylän nuorten omassa keskuudessa kasvaneet ja kehittyneet soittoniekat. Soittovälineinä käytettiin kaksirivistä haitaria, vielua, mandoliinia jopa huuliharpuakin. Kortinpeluu ja juopottelu näyttelivät myös omaa osaansa nuorten miesten keskuudessa.

Ikäänkuin henkisten harrastusten herättäjänä näiltä ajoilta voisi mainita illanistujaiset, jolloin kylän nuoret kokoontuivat johonkin aikaisemmin sovittuun taloon iltaa viettämään. Täällä alettiin suunnitella ohjelman järjestämistä tilaisuuksiin, joskin se jäi kovin vähäiseksi, sillä pääosan illan ohjelmasta muodosti kansanomaiset istumaleikit ja teen, eli sajun juonti, tavallisesti ilta päättyi piirileikkiin.

Tämän seudun henkisen köyhyyden ja aatteellisen työnpuutteen huomasi nuori opettaja, jota poistamaan hän heti tarmokkaasti ryhtyi varsinaisen opettajatoimensa ohella.

Jo heti toimintakautensa alussa hän perusti kylään laulukuoron toimien itse tarmokkaasti sen johtajana aina niin kauan kun sairautensa takia joutui sen jättämään. Olen onnistunut saamaan myös näiden ensimmäisten kuorolaisten nimet: naisista Anni Böckerman (os. Viskari), Katri Nuora (Kekki), Katri Kiiski (Turkkinen), Heleena Turkkinen (Pajari), Heleena Haapasaari (Leppänen), Anna-Maria Kiuru (Kekki), Riitta Uusitalo (Paukku), Varpu Paukku ja miehistä Heikki Paaso, Simo Kuuppo, Salomon Kerminen, Paa-vo Paukku, Pekka Nuora, Aapro Viskari ja Juho Turkkinen. Laulukuoron harjoitukset pidettiin koulun johtokunnan suostumuksella koulutaloksi vuokratussa luok-

kahuoneistossa niin kauan kuin koulu valmistui, jolloin harjoitukset pidettiin koululla.

Kun kuoro oli harjoituksissaan päässyt niin pitkälle, että se halusi esiintyä jo yleisölle, ruvettiin suunnittelemaan seuratoimintaa, lähinnä juuri nuorisoseura-aatteen muodossa. Tämä opettaja Böckermanin esille tuoma ajatus sai kylän nuorison kiinnostumaan nuorisoseuratyötä kohtaan. Ja niin päätettiin ryhtyä tuumasta toimeen. Kutsuttiin kylän niin nuoret kuin vanhatkin yhteiseen neuvottelutalaisuuteen päättämään nuorisoseuran perustamisesta kylään.

Näin kokoonkutsuttu kokous, jossa myös Haparaisten nuorisoseura perustettiin, pidettiin Sakkolan pitäjän Haparaisten kylässä veljekset Kiiskin talossa kesäkuussa v. 1904.

Edellämäinitussa tilaisuudessa opettaja Bönkerman selosti nuorisoseuratoiminnan perusteita, miten suuri ja kallisarvoinen tehtävä nuorisoseuratyöllä on nuorison siiveellisen ja henkisen elämän kasvattajana. Vaikka kokouksen avaaja esittikin helposti ymmärrettävällä tavalla, kristilliseltä ja isänmaalliselta näkökannalta katsottuna nuorisoseura-aatteen merkitystä kasvattaa jäsenistään hyviä ihmisiä ja kunnon kansalaisia, ei kokouksen myötävaikutus ollut niin suopea kuin oli odotettu. Etenkin vanhempi väki suhtautui asiaan epäluuloisesti, mikä oli hyvin ominaista uudelle suuntaukselle siihen aikaan.

Vastaväitteet osoittautuivat vähäisiksi, koska ne perustuivat siihen ajanhukkaan, mikä nuorisolla kuluisi ohjelman harjoittelussa tai vieroittaisi heitä uskonnollisista harrastuksista. Kokouksen enemmistön päätökseksi kuitenkin tuli, että kylään perustetaan nuorisoseura. Näin perustettu seura sai

nimekseen Haparaisten nuorisoseura, joka liittyi Etelä-Karjalan Nuorisoseuran alaiseksi ja lupautui noudattamaan silloisia nuorisoseuroja varten laadittuja sääntöjä.

Vanhemman väen myötävaikutuksen voittamiseksi nuorisoseuratyötä kohtaan päätti kokous pyytää seuran puheenjohtajaksi silloista Sakkolan kuntakokouksen puheenjohtajaa Pekka Pitkästä, mihin pyyntöön hän myös suostui.

Seuran ensimmäisen johtokunnan kokoonpano oli seuraava: Puheenjohtaja Pekka Pitkänen, varapuheenjohtaja Uno Böckerman, kirjuri Aapro Viskari ja rahastonhoitaja Elis Nihti, sekä johtokunnan muina jäseninä: Pekka Nuora, Juho Turkkinen, Anni Viskar, Katri Kekki ja Helena Pajari.

Näin oli otettu askel aatteen polulle.

SEURAN ALKUVUOSIEN TOIMINTAA

On hyvin ymmärrettävää ettei mikään voimaperäinen seuratoiminta voinut tulla kysymykseen niissä oloissa, joissa seura vietti kaksi ensimmäistä vuosikymmentä. Kylässä ei ollut mitään seuratoiminnalle sopivaa huoneustoa. Kansakoulu, missä seura yleisemmin piti iltamat ja juhlat, oli vailla näyttämöä, mutta kerrotaan kuitenkin että seura jo ensimmäisenä toimintavuotena esitti näytelmän. Mikä oli näytelmän nimi, sitä en ole onnistunut tietooni saamaan, enkä myöskään sen esittäjiä. Tämä ei jäänyt seuran ainoaksi, vaan seura esitti jatkuvasti kaksi, jopa kolmekin näytelmää vuodessa. Seuran työohjelmaan kuului alkuaikoina kolmet yleiset iltamat vuodessa ja perheiltamia yritettiin pitää kerran kuussa. Perheiltamat olivat jäsenten keskeisiä tilaisuuksia, joissa yritettiin saada nuorempaan polveen esiintymisvarmuutta. Ohjelma oli vaatimaton, luettiin kertomuksia ja ru-

noja, laulettiin yhteislauluja, joku satuseppä saattoi naurattaa yleisöä joko omatekoisella tai kirjasta lukemallaan sadulla. Ilta päättyi joko istuma- tai piirileikkiin. Välillä pidettiin kokous, missä valittiin seuraavan tilaisuuden toimikunta. Nämä tilaisuudet olivat yleisimmin taloissa ja niihin oli vapaa pääsy. Yleisten iltamien tarkoitus oli antaa yleisölle parhain kuva niistä esityssaavutuksista, joita he vuodesta toiseen olivat itseopiskelulla kehittäneet. Näiden tilaisuuksien vankkana pohjana oli laulukoulu, sen harjoitukset olivat jatkuvia, joten se pystyi antamaan täyspainoista ohjelmaa jatkuvasti. Myös näytelmät ja kuvaemat kuuluivat yleisten iltamien ohjelmistoon. Yleinen iltama oli maksullinen, tukien- ja kartuttaen seuran taloudellista asemaa. Näissä merkeissä toimien seuran työ vuosi vuodelta kasvoi ja voimistui. Työn tuloksena kohosi Haparaisten kylän laitaan, tarkemmin sanottuna Rapamäelle, seuralle oma talo v. 1923.

SEURA RAKENTAA OMAN TALON

Monien suunnittelun ja harkinnan jälkeen seuran johtohenkilöt päättivät ryhtyä hommaamaan omaa taloa. Tammikuussa v. 1922 seuran jäsenet Juho Turkkinen ja Juho Kekki ostivat Kekkilän kartanon silloiselta omistajalta Mikko Jortikalta hirsisen heinäladon tarkoituksella rakentaa ladosta seuralle kesäpaviljonki. Mutta uusi pulma tuli eteen, mistä saataisiin tarpeeseen sopiva tontti. Asiassa käännyttiin Sakkolan kunnan puoleen anomalla seuralle tonttia Haparaisten kylässä sijaitsevasta Kopperoisten tilasta erotettua puolen hehtaarin suuruista maa-aluetta. Kunta suostui anomukseen myönteisesti, luovuttaen maa-alueen selran käyttöön 50 vuoden vuokrasopimuksella, vähäistä vuokraa

Ylli kertoo:

Kun tulivat syksyillat niin ensin oli se pellavan loukutus ja kyllä pojat tiesivät, missä se milloinkin oli ja nokisina sieltä monta kertaa pois tultiin.

Sitten ruvettiin pitämään erilaisia naapurikekkereitä, ei mitään nurkkatansseja. Pojat ostivat sajut, sokerit ja rinkelit, tytöt keitivät sajut ja sitten rupesi juttu luistamaan. Kerran tuli kysymys, mikä näille kekkeille pantaisiin nimeksi ja kun tarpeeksi mietittiin niin nimikin löytyi ja nimeksi tuli "pessakat". Tämä oli pohjoiskarjalainen nimi. Ei näissä kaikki kylän nuoret olleet mukana. Tavallisesti joka kylässä nuorisoon on ainakin kahdessa poruhkassa, sen tekevät erilaiset harrastukset. Ei siinä ole vihamielisyyttä puolin eikä toisin ja niin se oli Kiviniemessäkin.

PESSAKAT

Näissä illoissa oli vanhoja leikkejä, arvoituksia ja pidettiin pienijä puheita ym. Välillä pantiin jalallakin koreasti, joskus vanhempien polvi esitti uutta lajia tanssin tai leikin. Eivät meiltä soittajat puuttuneet, sillä joskus tuli katessia kolmella tai neljälläkin viululla. Vanhempi väki tuli usein mukaan. Muistan tässä kun Suokkaan vanha, kultainen emäntä joulun alussa keitti talkkunan ja sitä kelpasi popsia. Kyllä siinä porina kävi. Oli joukossa sellaisia velikuntiakin, kun ottivat kattilasta (se oli pöydällä) talkkunaa, pistivät kämmenelleen ja pyörittivät siitä kämmenelleen pallon, jonka halkasivat ja sitten suuhun. Piimää hörpättiin päälle, eikä se piimä ollut Valion sekoittamaa.

Syksypuolella ostettiin kalamiehiltä lohi, veneet vesille ja menttiin

johonkin niemeen, pata laitettiin tulelle, eikä siinä kauvan mennyt kun alkoi syönti. Eikä siinä herroiksi syöty. Välillä pistettiin lauluksi. Oli rammariikin mukana, mutta siinä ei ollut kuin Emma levy.

Oli niissä reissuissa asiallistakin. Kerran kun oli oikein huonot ansiot ja monet suurperheiset olivat pulassa, pidettiin iltamat ja annettiin tulot osuuskauppaan näiden huonossa asemassa olevien auttamiseksi. Iltamasta tuli suuret tulot. Pääsylippuja myytiin ympäri kylää ja monet varakkaat ostivat useita lippuja vaikka eivät tulleet koko iltamiin. He ymmärsivät, että nyt on nuorisoon oikealla asialla. Niin, enpä nyt enempiä näistä pessakoista tällä kertaa.

vastaan. Ja näin päästiin suunnittelemaan vuosia haaveena olleen ajatuksen toteuttamista. Lato purettiin ja siirrettiin talkkoovoimin tontille, mutta ennenkuin mitään alkuvalmisteluja ehdittiin suorittaa jätettiin paviljonkihanke sikseen ja alettiin suunnitella myös talvikäyttöön soveltuvaa rakennusta. Monta oli mutkaa matkassa. Lato, mikä oli ostettu, ei olisi riittänyt edes paviljongiksi ja nyt oli alkomus rakentaa myös talvikäyttöön soveltuva rakennus. Rahavarat olivat vähäiset, velkaa ei uskallettu suuremmassa määrässä tehdä, mutta innostusta ja nuorta voimaa oli kylässä riittämiin. Ruvettiin pitämään talkkoita, niin rakennuspuiden hankkimiseksi kuin myös rakennustöiden eteenpäin viemiseksi. Puita kertyi rakennuspai-

kalle suuria määriä ja nuoria miehiä riittävästi talkkoisiin, mutta tarvittiin vielä paljon rakennustarpeita, mitkä täytyi ostaa. Tätä tarkoitusta varten saatiin laina Haparaisten osuuskassasta, kylän isäntien ollessa takaajina. Näin päästiin rakennustöitä jatkamaan, niin onnellisella tavalla, että v. 1923 seura alkoi toimintansa oman kurkhirren alla.

Talo ei kylläkään ollut vielä valmis, vaan viimeistelyt jatkuivat vielä parisen vuotta. Velkataakka ei muodostunut rakennustoimikunnalle rasittavaksi, sillä seuran toiminta oli vilkas ja lisäksi järjestettiin arpajaiset, mitkä muodostuivat erittäin taloudelliseksi. Voitot seura sai suurimmalta osalta lahjoituksina ja arvat tekivät hyvin

kauppansa, koska arpajaiset olivat vielä niihin aikoihin harvinaisia.

Näin oli saatu päätökseen työ, joka oli vaatinut väsymättömiä käsiä ja uupumatonta toimintatarmoa. Mutta tämän kaiken he olivat tehneet siinä mielessä, että he kerran voisivat jättää sen jälkipolvelle muistona, missä he voisivat viedä edeltäjiensä aloittamaa työtä eteenpäin.

Ihminen suunnittelee ja toivoo. Suunnitelmat saattavat tyhjiin raueta. Näin tapahtui nytkin. Kohtalon kova käsi katkaisi kylän asukkaiden suunnitelmat ja toiveet, sillä viiltävänä iski vihan miekka, kovana kohtalon käsi ja karkoitti kodeistaan kovaosaiset, nuoret aatteen asunnosta. Sytyi sota, edessä oli evakon tuntematon taival. (Jatkuu)

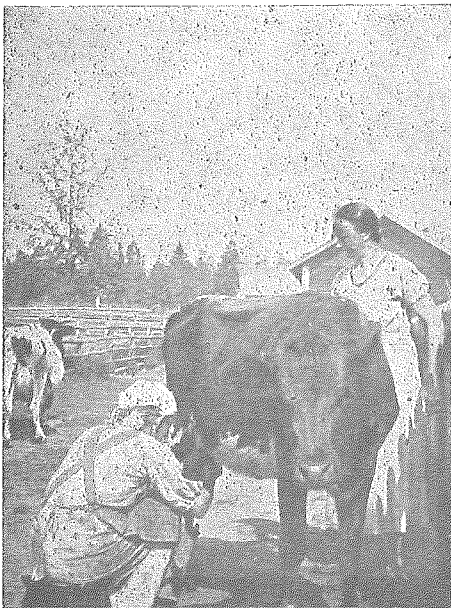
EEMIL LEINONEN:

Muistelmia kannakselaisista parisniekoista ja Sakkolan porsaista

I

Viime vuosisadan lopulla kun Suomen valtio osti venäläisiltä herroilta Sakkolassa ja muuallakin Kannaksella nk. lahjoitusmaahovit, ne jaettiin sitten entisille hovien torppareille itsenäisiksi tiloiksi. Näiden tilojen maksuaika valtiolle oli neljäkymmentä vuotta.

Kun me tämän ajan ihmiset ajatelimme näiden tilojen hintoja ja sitä vuotuista kuoletusmaksua, se tuntuu vallan mitättömältä, mutta sitä se ei suinkaan ollut niiden isäntien aikana, jotka joutuivat ne silloin lunastamaan. Ansiomahdollisuudet olivat siihen aikaan verrattin heikot. Ainoa paikka, josta sen ajan kannakselainen sai silloin rahaa, oli Pietari. Siellä käytiin tilapäisillä ansioilla, keväällä jäänajossa ja laskiaisajossa (maalitsanajossa). Sinne koetettiin myös viedä kaikenlaista kaupaksi

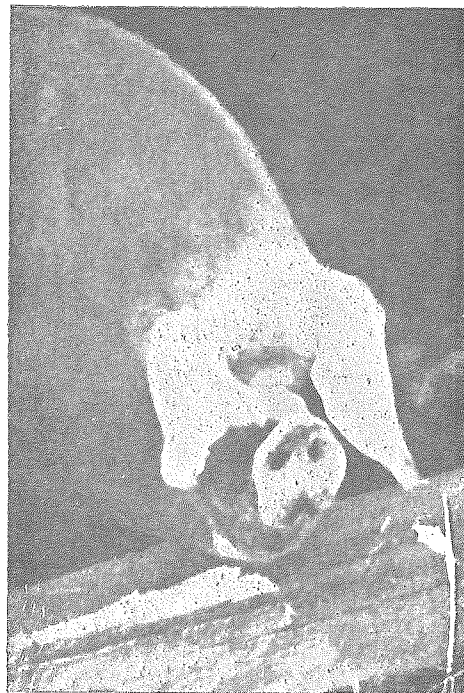

Aamulypsyllä. Karjanhoito oli sakkolalaisten tuottavia tulolähteitä jo viime vuosisadalla.

käypää tavaraa, mitä vain hevosella voitiin kuljettaa. Metsätalouden vientituotteet lienevät olleet pajahiilet, pajunparkki ja saunavastat. Kotiteollisuuden tuotteina vietiin työrekiä ja puuastioita. Maataloustuotteita koetettiin viedä niin paljon kuin vain sen ajan kehittyneen maatalous pystyi tuottamaan yli oman tarpeen. Vienti käsitti ainoastaan karjataloustuotteita ja metsästä keräiltyjä, kuten marjoja, sieniä, mörskyjä (korvasieniä) ja tatteja. Lisäksi vietiin kalaa ja metsänriistaa. Jauhoja ja ryynejä tuotiin siihen aikaan Suomeen Pietarista päin.

Oli selvää ettei jokainen mullin tai porsaas kasvattaja, mörskyn ja marpanpoimija voinut lähteä tuotteitaan myymään Pietariin, vaan tämän homman hoitivat välittäjät eli ns. parisniekat. He keräsivät kyliltä tuotteet ja veivät ne Pietariin myytäväksi. Näitä parisniekkoja oli Kannaksella paljon, olihan kaupanteko karjalaisilla ja etenkin kannakselaisilla niinkuin veren perintönä. Pienet pojat jo alkoivat hatun huikkamisella ja kukkaron vaihtamisella kasvattaa tulevia liikemiehen eli parisniekan ominaisuuksiaan. Monesta heistä lienee mieheksi vartuttuaan tullutkin aikamoinen tekijä parisniekkojen huomattavassa ammattikunnassa.

Näitä parisniekkoja oli kaikissa Kannaksen pitäjissä. Uskoisin heitä olleen eniten entisessä Sakkolassa tämän vuosisadan alussa, jonne saakka muistini ulottuu. Pitäjä oli silloin jakamaton, siihen kuului Metsäpirtti kokonaan ja

Sakkolan kuuluja kiperäkäräisiä. puolet myöhemmin perustetusta Vuokselaista. Useimmat parisniekoista olivat erikoistuneet vain yhden tavaralaadun vientiin, mutta oli niitäkin, jotka veivät useita tavaralajeja. Muutamit kuljettivat kahta tai kolmea artikkelia, jotka soveltuivat samassa kuormassa vietäviksi, esim. maitomies voi viedä jolloinkin kuormassaan kaloja tai metsänriistaa. Maitomiehiä oli kylmänä vuodenaikana enemmän kuin kesällä, voitiinhan sitä silloin kuljettaa kauempaa. Suvannon itäpuolelta maito tavallisesti vietiin kokomaitona kun taas kauempaa se vietiin kermana, liuhkina. Separatooreita ei silloin vielä ollut vaan liuhki puhallettiin pytyn päältä ja sitten lusikalla kuorittiin mitta-astiaan.

Kesällä ei Suvannon länsipuolelta viety Pietariin maitoa, vaan

se kurnuttiin voiksi. Voiparisniekat ostivat taloista voit ja veivät Terijoelle venäläisille huvilasukkaille. Viimeisistä maidonviejistä muistan erikoisesti Juho Karvasen Ojaniemestä ja Antti Nuoran (Aholan Antti) Petäjäjärveltä. Voiparisniekkoja olivat taas, eräitä heistä mainitakseni, Juho Sipiläinen Arkuntanhuasta, Aapro Tuokko Petäjäjärveltä ja Matti Romu Päiväkivestä. Korvasieniä veivät keväisin Rastaat Rliskasta ja Juho Kurikka Petäjäjärveltä ym.

Lihatavaraa myös vietiin Pietariin Kannakselta paljon. Niimpä sen ajan Sakkolassakin oli näitä vasikka- ym. lihatavaran parisniekkoja useita. Kevättalvella he veivät tavallisesti pikkuvasikoita, jotka olivat tavallisesti jo teurastettu taloissa. Nämä nk. puukko-vasikat vietiin nylkemättöminä ja kaikkine sisälmyksineen. Parisniekat keräilivät näitä vasikoita itse kyliltä, mutta eräillä oli ostomiehiä, jotka ostivat tavaraa sillä aikaa kun varsinainen parisniekka oli itse viemässä kuormaa. Hevoskuormaan näitä leikattuja, jäätyneitä vasikoita meni useita kymmeniä kappaleita. Myöhemmin keväällä vasikat juotettiin taloissa noin 5—6 viikon ikäisiksi ja painoltaan noin 20—35 kiloa. Nämä olivat nk. juottovasikoita. Tällainen lihatavara oli etenkin venäläisten pääsiäispyhien edellä verrattain kysyttyä ja hinta myös sen mukainen.

Näitä vasikkaparisniekkoja oli silloisessa Sakkolassa aika paljon, mainittakoon tässä vain muutamia huomattavimpia tekijöitä. Simo Naskali ja hänen poikansa Antti ja Juho Sipilänmäeltä. Martti ja Matti Ollikainen Ojaniemestä, Juho ja Aleks Loponen sekä Pekka Kurikka (Hiekkamäen Pekko) Petäjäjärveltä. Tämä Hiekkamäen Pekko on erikoisesti jäänyt mieleeni. Hän oli sellainen lupsakka ukko ja hänellä oli erikoinen tapa

puhua yksikseen. Olin noihin aikoihin sellainen "mustalaispojan" kokoinen, aina kun huomasin että Pekko oli tulossa Ruununvallasta päin vasikkakuormineen, niin pistäydin kuuntelemaan hänen yksinpuheluun.

On vielä mainittava isompi karja, lehmät, sonnit ja putrikat eli sänkiäiset. Nämä vietiin tavallisesti sulan maan aikana, sonnit taluttamalla, lehmät sonnien mukana tai sänkiäiskarjan kanssa ajamalla. Putrikat eli sänkiäiset olivat sellaisia "kesän yli juosseita" vasikoita. Näitä ei varsinaisella Kannaksella kasvatettu paljon, mutta kannakselaiset parisniekat, etenkin heistä sakkolalaiset, kävivät niitä kauempaa ostamassa. Ennenmin tämä ostoalue lienee käsittänyt vain Viipurin läänin pohjoiset kunnat, mutta kun Savon- ja Karjalan radat valmistuivat, ulottivat Sakkolan miehet ostosmatkansa Savoon ja Pohjois-Karjalaan saakka.

Sesonkiaika oli elo- ja syyskuu. Kaksi ostajaa saattoi sopia keskenään että mille asemille elukat käsketään tuotaviksi ja millöin, että yhteiskuljetus olisi mahdollista. Kun sitten oli saatu 70—100 kpl ostetuksi, tilattiin tarpeellinen määrä rautatievaunuja, sitten alkoi vastaanotto ja lastaus. Kumpikin leikkasi saksilla ostamiensa elukoiden lautaskarvoihin oman merkkinsä. Näin saatiin elukat lastata samoihin vaunuihin. En tiedä että kulujen säästämisestä vai mistä se johtui, kun tätä karjaa ei viety rautateitse Viipurin kautta Pietariin, vaan nämä vasikat otettiin pois vaunuista Sairalan tai Ojajärven asemilla, josta ne sitten ajamalla vietiin Vartiämäkeen, mikä oli Pietarin esikaupunkia. Siellä asuivat Suomesta tulevat karjanostajat ja siellä nämä karjakaupat tehtiin.

Matka Sairalan asemalta Vartiämäkeen oli noin sataviisikymmentä kilometriä ja tuo marssi

kesti noin 5—6 päivää. Tällaisen karjan ajo, joka käsitti sataakin eläintä ja sen koossa pitäminen ei ollut aivan helppo tehtävä. Karjamiehet palkkasivatkin aina avukseen neljä tai viisi noin 14—16 vuotiasta poikaa, jotka suorittivat varsinaisen karjan ajon. Kun tällainen karja oli tulossa niin se kuului jo kaukaa. Nämä karjanajajapojat pitivät yllä sellaista huutoa ja mekastusta että kyllä siinä variksetkin lähitienoilta kaikkosivat. Matkareitin varrella olivat jo ennalta tietyt talot, joissa yövyttiin tai levähdettiin, ajomiehet ruokailivat ja karjaa syötettiin.

Eihän nämä tietenkään mitään huvireissuja olleet, mutta sen ajan Venäjän ruplat kilahtelivat niin kauniisti ja niillä oli verrattain korkea ostovoima. Siihen aikaan kun tavallisella miehellä oli 5—10 ruplaa niin sitä pidettiin jo kylässä rahamiehenä.

Kerrottakoon tässä vielä edellämainittuun karjakuljetukseen liittyvä kuvaava hauska tapaus, jonka isäni kertoi olleensa näkemässä ja kuulemassa. Se sattui silloin kun Kiviniemen kosken silta ei ollut kunnossa ja liikenne hoidettiin kosken alapuolella olevalla lossilla. Näin kertoi isäni. Eräänä kauniina syyskuun aamupäivänä saapui isonpuoleinen vasikkakarja Kiviniemen lossille. Siitä oli jo yksi lasti viety ylitse ja toista parhaillaan lastattiin. Silloin saapui joku venäläinen herra parivaljakollaan rantaan ja sanoi lossin perämiehelle: "Tuokaa pois nuo vasikat lossista, minun on päästävä heti yli". "Ei käy", sanoi lossin perämies. "Määräys on sellainen että kuka ensin rantaan tulee niin se viedään myös ensin yli". "Missä on isäntänne?" kysyi herra. "Minä teen valituksen". "Isäntä on tuossa läheisessä talossa. Hän on kauppias Tervonen. Hänelle voitte valittaa". Herra lähti kauppiaan luo esittämään valitustaan ja

AHON REUNALTA

Tuli oltua mukana niissä YH:n 25-vuotismuistojuhlissa Tampereella. Marssin vain siellä rivin hantapäässä. Sanon tämän vain sen vuoksi, ettei kukaan luule minun elättelevän sisimmässäni niitä kolmenkymmenen luvun korkeita aatteita.

Muistoja ei voi pyyhkiä pois. Ne tulevat, elävät hetken todellisuusvoimaisina, vaikka niitä ei millään tehokeinolla esille nostaisikaan. Niin tämänkin lokakuun 6. päivän ilta, se oli aivan tavallinen syksyn lämpöinen, hämärän pakenevaan yöhön nukkuvaa ilta. Lapset nukkui kanssa äidin, itse vielä valvoin päivän lehtiä katsellen, niiden kertomat uutiset olivat

lossimiehet jatkoivat vasikoiden lastausta. Herra meni kauppias Tervosen puheille ja selitti hyvin kiukkuisessa äänilajissa että se on vallan hävytöntä kun vasikat viedään ensin yli ja hänen täytyy varttua ja hänellä on kiire. "Tilanne on valitettava", myönteli Tervonen. "Mutta asialle ei voi mitään. Vasikat kun olivat rannassa ennemmin kuin herra, ne viedään myös ensin yli ja sitten on herran vuoro. Meille on annettu sellainen määräys että kuka ensin rantaan tulee niin se viedään yli, olkoot ne vasikoita tai herroja. Ja toiseksi, nämä vasikat ovat jo olleet kolme päivää matkalla ja ehkä vielä saavat tehdä taivalta neljä päivää ennenkuin ovat Pietarissa, että niilläkin on kiire".

Eipä siinä sen herran muu auttanut kuin odottaa vaan vuoroaan. Mainittakoon että edellämainittu keskustelu käytiin Venäjän kielellä. Osasivathan monet silloiset Kannaksen miehet auttavasti Venäjän kieltä.

(jatkuu)

sodan sanomaa. Silloin kuului koputus oveen kiireinen, vaativa oli sen rytmi, säpsähdin, ajatukseni läpi tulvahti vaistonvaraisena sana, sota — palavat kylät —. Meidän avaamaan ovea, tuttu oli tulla kyllä, mutta kortin, jonka hän käteeni työnsi, sisälsi korkeiden herrojen käskyn kyselemättä lähtemä heitä.

Mitäpä siinä oli kyselemistä, kuka siihen vastauksen antaisi. Miljoonat miehet ennen minua olivat lähteneet. Villit voimat hallitsivat nyt kansojen elämää.

Koko kylä heräsi sinä yönä. Koko Karjalan kannas valvoi. Miehet läksivät rajalle. Hevoset koottiin. Raskaat junat alkoivat jyskien kampia kohti Rautua palaten takaisin täysin vaunuin rajan kansaa ja karjaa.

Nämä kaikki muistui mieleeni seisossani tuhansien muiden mukana siellä Tampereen keskustorilla. Mitä mieltivät miehet? Silmien katse oli kaukainen, viivähtikö se niissä aatoksissa, siinä lokakuun yössä, kun kotiportin sulki kivat, vai talvien taistelujen kurjuudessa. Puhujat kehoittivat

olemaan kiitollisia että pelastuimme siitä onnettomuudesta, johon olimme joutuneet, mutta kartoivat sanaa isänmaa. Tähän sanaan, sen käsitteeseen kuuluu juuri se voimakas tunnearvo, joka vaati uurtuvaa mieltä, jolle oli vierasta oman vallan ja voiton tavoittelu. Nykyiset viisaat nuoret sanovat että isänmaa käsite on uudelleen arvioitava, he käsittävät sen korkeana elintasona, kansantulon kasvuna jne. Ei puhuta mitään siitä henkisestä panoksesta, minkä isänmaa meiltä vaatii.

Tänä päivänäkin tässä maassa tarvitaan sitä isänmaan käsitystä, minkä tässä torilla seisovat miehet olivat nuoruudessaan omaksuneet. Se kesti.

Jätetään nämä murheelliset ja ikävät muistot kun joulutaas on tullut ja taas kaikuu kellot jouluyön. Tämä viesti vieriköön taas halki avaruuksien aina sinne Haparaisien kankaalla nukkuvien omaistemme tuttujen hautojen ylle. Vaikka ei kynttilät sytykään siellä kumpujen yössä. Me muistamme teitä kun joulutaas.

Ittelineet talon katolla kertovat lähestyvän sodan ubkasta. Sipiläsen talo Sudenhännässä y:h:n aikana.

KULTAHÄÄPARI

Heleena ja Aapro Nalli viettävät kultahäitä 27. 12. -64 Punkalaitumella. Aapro Nalli on kotoisin Sakkolan Ojaniemestä, jossa hänen kotitilansa sijaitsee ihan SUVannon rannalla. Hänen vaimonsa, os. Lylander on kotoisin Ha-

paraisista. Monien vaiherikkaiden evakkovuosien jälkeen he joutuivat nykyiseen asuinkuntaansa Punkalaitumelle, josta saivat kylmän tilan Koskiosten kylästä. Täällä he raivasivat pellot ja rakensivat kauniin kodin poikiensa avustamina, ovatpa laajentaneet vielä viljelyksiään lisämaiden ostolla. Yhdymme onnitteluihin.

MERKKIPÄIVIÄ

80 vuotta täytti 16. 12. -64 Juho Lappalainen Lempäälässä. Hän on kotoisin Kiviniemestä, jossa hänet tunnettiin hyvänä maanviljelijänä. Hän toimi nuorempana myös metsätyönjohtajana.

75 vuotta täytti 4. 9. -64 Salomon Kekki Kuljussa. Hän on syntynyt Haparaisissa.

75 vuotta täytti Matti Käppi (kankaan Matti) Äänekoskella 3. 12. kotoisin Sakkolan Kiviniemestä.

70 vuotta täytti maanvilj. Matti Karja 10. 11. -64 Huittisissa. Hän on kotoisin Sakkolan Kaarnajoelta.

60 vuotta täytti 18. 9. -64 Emilia Pappinen os. Kekki Punkalaitumella. Hän on myös syntynyt Haparaisista.

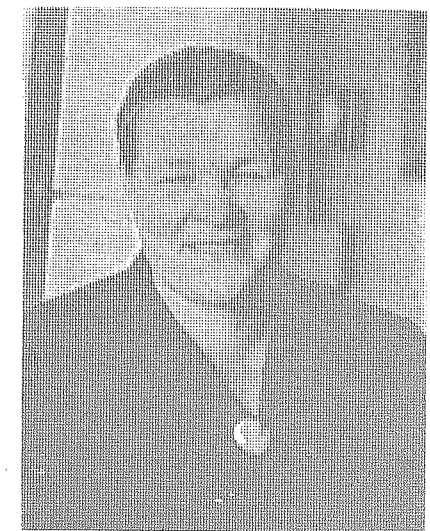
60 vuotta täytti 30. 11. Vilho Laamanen Helsingissä. Hän on syntynyt Sakkolasta, missä hoiti kotitilaansa Sipilänmaalla vuoteen 1928, jolloin siirtyi Viipurin Oy Savo-Karjalan tukkuliikkeen palvelukseen. Vv. 1929—40 hän toimi ulosottoapulaisena Viipurin II kaupungisvoudin konttorissa

ja vv. 1940—45 rahastonhoitajana ja toimistosihteerinä PvPE:n valvontatoimistossa. Vuodesta 1945 lähtien hän on ollut ulosottoapulaisena Helsingin ulosottovirastossa ja kiinteistöisännöitsijänä sekä viljellyt samalla omistamaansa Koivusaaren tilaa Järvenpäässä. Lisäksi hän on osallistunut erilaisten liikeyritysten johtoon, joista mainittakoon Kannaksen Väri Oy. Vuosien 1918, 1939—40 ja 1941—44 sotiin hän osallistui sekä rintamasta esikuntatehtävissä.

11. 11. -64 täytti 60 vuotta Hjalmar Kiiski Somerolla. Hän on syntynyt Sakkolan Riiskassa maanviljelijän poikana ja harjoittaa innokkaasti isältä perittyä ammattia uudella kotipaikallaan. Hjalmar Kiiski on ottanut osaa maanpuolustustehtäviin jo Sakkolassa ollessaan Riiskan sk. kyläosaston johtajana. Hän osallistui talvi- sekä jatkosotaan ja sai ylliluutnantin nimityksen ansiostaan. Riiskan nurisoseuran toimintaan hän osallistui, ollen esimiehenä, rahastonhoitajana ja johtokunnassa. Omien ja yhteisten velvollisuuksien

sien täyttämisen lisäksi on Hjalmar Kiiskiltä riittänyt aikaa ja harrastusta hyvän kirjallisuuden lukemiseen. Me hajalla olevat sukulaiset ja naapurit muistamme hänet rauhallisena ja myhäilevänä luonteen omaavana ja toivomme menestyksen vuosia edelleen. H. U.

60 vuotta täyttää 7. 1. 1965 Vilho Kurikka Vesilahden Laukossa. Hän on syntynyt Sakkolan Peläjärveltä.

2. 12. täyttää neiti Helmi Uosukainen Pinsnössä 60 vuotta. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä maanviljelijän tyttärenä. Jo varhaisesta nuoruudestaan saakka hän oli mukana Kiviniemen nuorisoseuran toiminnassa. Käytyään Suomen Nuoris-Opiiston 1928-29, hän joutui yhä kiinteämmiin mukaan kotikylänsä nuorisoseuran tehtäviin. Hän oli seuran sihteerinä monia vuosia sekä kerhonjohtajana, kansantanhujajana, puhujana, näyttelijänä ja lausujana. Hän otti osaa myös muuhunkin seuratoimintaan Martoissa ja Lotissa sekä laulajana Kiviniemen nuorisoseuran sekakuorossa. Sudan aikana hän toimi ilmavalvontatehtävissä. Kohta sodan päätyttyä hän joutui Etelä-Karjalan Nuorisoseuran valistusohjaajaksi, jota tointa hän hoiteli yhdeksäntoista vuotta. Näissä tehtävissä hän tuli tunnetuksi koko karjalaisen nuorisoseuraväen

keskuudessa "Helmi äitinä", joka aina oikealla tavalla osasi rohkaita ja auttaa eteenpäin seurojen toimintaa ja jonka usko karjalaisuuteen oli järkkymätön. Hän erosi vuosi takaperin paljon voimia vaativasta tehtävästään Eteläkarjalaisen Nuorisoseurojen Liiton palveluksesta, mutta hoitaa vielä Vuoksen-Muolaan Nuorisoseurapiirisihteerin tehtäviä. Hän on myös Kiviniemen nuorisoseuran aktiivinen jäsen ja kotiseutukerhon puheenjohtajana. Vielä hän kuuluu Suvanto Säätiön valtuuskuntaan ja tämän lehden toimituskuntaan. Toivomme pirteälle ja reippaalle vuosia täyttävälle vielä paljon **rauhallisia ja työntäyteisiä vuosia.**

I. K.

50 vuotta täytti 23. 8. -64 maalimestari Tenho Räikkönen Tampereella. Hän on kotoisin Kiviniemestä.

50 vuotta täyttää 22. 2. 1965 Hilka Honkanen os. Ollikainen Lempäälässä, kotoisin Sakkolan Petäjärvellä.

50 vuotta täytti neiti Kerttu Koppanen 14. 8. -64 Orivedellä. Hän on kotoisin Sakkolan Kiviniemestä.

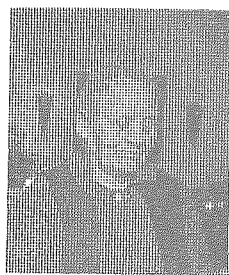
KUOLLEITA

Liisa Korkka os. Nuora kuoli Punkalaitumella 5. 10. 1964. Hän oli syntynyt Sakkolassa 19. 12. 1872 ja oli siis kuollessaan lähes 92 vuoden ikäinen. Hän oli pitkän elämänsä aikana ahkera ja tarmokas työhminen.

Matti Ukkonen kuoli Virroilla 9. 10. 1964. Hän oli syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa 4. 8. 1888. Maanviljelyksen ohella hän harjoitti pitkät ajat lihatavaran kauppaa kotona myynnin ohella Sakkolan Kiviniemeen ja Viipurin.

Helena Pursiainen os. Hinkkanen kuoli 18. 9. 1964 Juvalla. Synt. 5. 5. 1879. Sakkolassa. Hän suoritti elämäntyönsä Sakkolan

Petäjärvellä suuren perheen äitinä ja metsäpäälikkö A. Pursiaisen puolisona. Vanhuudenpäiviään hän vietti tyttärensä luona Juvalla.

Katri Karpunen os. Kuisma kuoli Lappeenrannassa 2. 9. 1964. Hän oli syntynyt Sakkolassa 9. 1. 1879.

Maria Pullinen os. Kuuppo kuoli 3. 11. 1964 Urjalassa. Hän oli syntynyt Sakkolassa 3. 8. 1879.

Helmi Koho os. Limätius kuoli 26. 10. 1964 Tampereella. Hän oli syntynyt Kurkijoella 11. 9. 1889. muutti Sakkolan Kiviniemeen 1915, jossa jäi pian leskeksi, mutta piti kahvilaa ja matkustajakotia Kiviniemen keskustassa aina vuoteen 1936 jolloin suurtulipalossa tuhoutuivat hänen kiinteistönsä. Palovakuutukset olivat järjestelyn alaisena ja hän ei saanut minkäänlaista korvausta menettämästään omaisuudesta. Hän oli vakaa uskovainen, joka Jumalaan luottaen kesti suuretkin vastoinkäymiset. Viimeiset vuosikymmenet hän asui lapsiensa luona Tapereella.

Antti Lemmetti kuoli 29. 9. 1964 Punkalaitumella. Hän oli syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa 7. 9. 1890. Varsinaisen maanviljelijän ammattinsa ohella hän oli innokas nuorisoseuramies. Hän oli Lapinlahden nuorisoseuran perustajajäseniä, kuului seuran johtokuntaan yhtäjaksoisesti 56 vuotta. Hän oli myös seuran kunniajäsen. Seuran laulukuoroon hän kuului vuosikymmeniä ja lukuisat olivat ne näytelmäkappaleet, joissa hän oli mukana.

Lyyli Siviä Väyrynen os. Jantunen kuoli Valkeakosken sairaalassa 10. 10. 1964. Hän oli syntynyt Kirvussa 12. 3. 1895, mutta asui vuosikymmeniä Kiviniemessä, jossa hänen miehensä piti apteek-

kia. Lyyli Väyrynen oli Kiviniemen nuorisoseuran sekakuoron parhaimpia voimia jonka lisäksi hän otti osaa muuhunkin yhdistystoimintaan esittäen mm. pääosia monissa suurissa näytelmissä. Sotien jälkeen apteekkari Väyrynen joutui Pälkäneelle ja Lyyli Väyrynen lauloi Pälkäneen kirkkokuorossa siihen saakka kun vakava sairaus painoi hänet vuoteeseen. Viimeisen leposijansa sai Pälkäneen hautausmaalla.

Opettaja Viljam Kuparinen kuoli Sippolassa 22. 9. 1964. Hän oli syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa 29. 6. 1901. Hän toimi opettajana Kymenlaaksossa, ensin vähän aikaa Karhulan lasitehtaan koululla ja sitten Sippolassa kirkonkylän koululla yli 30 vuotta aina kuolemaansa asti. Nuorena miehenä hän otti innolla osaa nuorisoseuratyöhön. Hän oli Lapinlahden nuorisoseuran johtokunnassa nuoresta pojasta alkaen olleen pari vuotta esimiehenäkin. Vielä seminaariaikanaan hän lomalla ollessaan otti seuran työhön osaa. Hän oli myös seuran kunniajäsen. Opettaja Kuparinen omasi valoisaa maailmankatsomuksen ja huumorin sävyttämän puhuttapansa vuoksi hän oli pidetty kaikissa tilaisuuksissa. J. K.

Anni Naskali os. Meskanen kuoli 1. 10. 1964 Valkeakosken sairaalassa. Hän oli syntynyt Sakkolassa 9. 2. 1902. Hänen läheisin harrastuksensa oli kuorolaulu, lisäksi hän otti osaa nuorempana Lotta- ja Marttatyöhön.

Viljam Lahtinen kuoli Toijalassa 16. 10. 1964. Hän oli syntynyt Sakkolan Haitermaassa 9. 9. 1909. Hän oli mm. lehtemme asiamies.

Uuno Pitkänen kuoli kotonaan Pirkkalassa 17. 11. 1964. Hän on syntynyt Sakkolassa 19. 4. 1905.

Eemeli Lamppu kuoli 19. 11. 1964 kotonaan Vesilahdella. Hän

Lehtemme asiamiesten yhteinen syysneuvottelu oli jälleen Tampereella. Paitsi tilaushankintaa, kosketeltiin siinä monia muitakin lehden julkaisemisesta koskevia asioita. Lehden koko ja ilmestymisajat ehdotettiin pidettäväksi ennallaan. Sisältöön nähden esitettiin erilaisia toivomuksia, joita lehden toimituskunta ja toimittajat koettavat mahdollisuuksiensa mukaan ottaa huomioon.

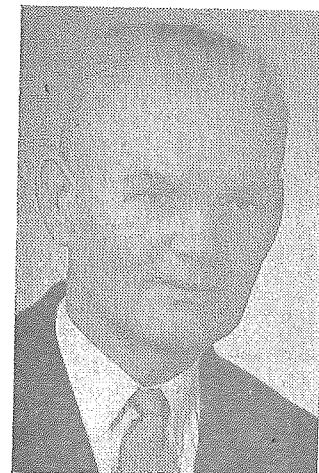
Niinkuin viime numerossa jo tällä paikalla kerroimme, on yleisen hintatason nousun johdosta korotettu lehtemme tilaushintaa yhdellä markalla niin että se on nyt neljä markkaa vuosikerralta. Toivomme ettei tämä vähentäisi lehden levikkiä, joka on ollut pie-

on syntynyt Sakkolassa 5. 7. 1893.

Ylikonemestari Sipri Koironen kuoli Lempäälässä 21. 11. 1964. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä 16. 2. 1914.

nessä nousussa. Nyt onkin tilausaika parhaillaan, sillä tämä on viimeinen numero tältä vuodelta.

Kiitämme tässä yhteydessä avustajiamme, joiden ansiota suureksi osaksi on että olemme lukijoille voineet tarjota näinkin monipuolista luettavaa kuluneella vuodella. Monet, jotka ovat lähettäneet kirjoituksia tänne, ihmettelevät ehkä kun niitä ei ole vielä lehdessä ollut. Täällä on kirjoituksia, jotka ovat yli vuodenkin odottaneet julkaisemisvuoroaan. Tämä viivästyminen ei tarkoita sitä että ne olisi heitetty paperikoriin, päinvastoin meidän täytyy säästää hyviäkin kirjoituksia tuleviin numeroihin. Muutamia kirjoituksia joudumme

ALEKS KALLOSELLE
talousneuvoksen arvonimi

Tasavallan presidentti on myöntänyt osuuskassanjohtaja Aleks Kallosole talousneuvoksen arvonimen. Aleks Kallonen on kaikkien sakkolalaisten hyvin tunte-

myös korjailemaan erilaatuisista syistä, mutta koetamme aina säilyttää niiden alkuperäisen luonteen.

Toivomme lopuksi koko lukijakunnallemme hyvää ja rauhallista joulua. Ensi vuonna jälleen tavataan.

Tilatkaa Suvannon Seutu ensi vuodeksi

Lehti voidaan tilata:

— Jättämällä tilaus jollekin asiamiehellemme.

— Tilauksia ottavat vastaan myös kaikki postitoimistot.

— Lähettämällä tilaus suoraan postissa lehden konttoriin. Samaa kirjeeseen tai korttiin sopii useampiakin tilauksia.

— Postisiirtotilillemme n:o 47—30 763 voidaan maksaa kaikkia lehdelä tulevia maksuja. Merkitkää tilikortin kantaan minkälaisesta maksusta on kysymys.

ma ansioitunut kunnallis- ja osuuskassamies. Ennen sotia hän toimi Lapinlahden ja Sakkolan Osuuskassan johtajana. Sotien jälkeen muodostettiin Lempäälän Seudun Osuuskassa, johon liittyivät Itä-Lempäälän ja Viialan Osuuskassat, sekä Sakkolan ja Röykkylän-Kiviniemen osuuskassat. Tämän osuuskassan johdossa oli Aleks Kallonen aina viime vuoteen saakka, jolloin siirtyi eläkkeelle. Esi-
tämme onnittelumme.

MAASEUTUVÄKI

Viisi palveluvalmistia konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne. Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän Seudun Osuuskassa

VANHA
TUTTU
TUOTANTO

- aina uusi
ja palveleva.
Myös tänäkin jouluna.

TERVETULOA
JOULUOSTOKSILLE!

Tuotanto

Juho Kekki kiittää

Täten lausun sydämelliset
kiitokseni kaikille yhteisöille
ja yksityisille, jotka muisti-
vat minua täyttäessäni 70
vuotta.

Juho Kekki

Talvisodan ErP/6:n

aseveljet ja -sisaret kokoon-
tuvat 25-v. merkeissä Tam-
pereelle sunnuntaina 27. 12.
1964. Kokoon tuminen Kale-
vankankaan hautausmaan
pääportilla klo 14.00.

Kokous ja iltajuhla Suo-
malaisella Klubilla Puutar-
hankatu 13 klo 16.30. Osan-
ottoilmoitukset ins. Lindberg
os. Lielähti 20. 12. -64 men-
nessä.

Toimikunta

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSKASSA

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Nyt voimme toimittaa edullisesti

- PESUKONEET JA LINGOT
- TALOUSKOJEET
- TELEVISIOT
- JÄÄKAAPIT
- VESIPUMPUT
- SÄHKÖMOOTTORIT
- ÖLJYLÄMMITTIMET
- VALAISIMET

Kaikki paikoilleen asennettuna.

Toimitamme pitempiinkin matkoihin veloitusetta.

Annamme sopivan alennuksen.

KANNATTAA AINAKIN KYSYÄ!

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI
Puh. 78 541

VALKEAKOSKI
Puh. 41 810

Helvi Räikkönen

ELINTARVIKEKAUPPA

Tampere - Satamakatu 3
Puh. 26 034

MAALAAMO RÄIKKÖNEN

Omist. Velj. Räikkönen

Tampere
Kuninkaankatu 42
Puh. 26 034

Suvannon-Seutu

Suvannon ympäristön koti-
seutulehti, ilmestyy 1964 6
kertaa vuodessa. Tilaushinta
4 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat: 1 mk pals-
taem. Vakinaisista ilmoituk-
sista alennus.

Toimituksen ja konttorin
osoite: Viiala 6.

Puhelin 397.

Postisiirtotili 47-30 763.

Vastaava toimittaja: Iivari
Karpanmäki.

Toimituskunta: Yrjö Raas-
ka, Viktor Ryyppö, Helmi
Uosukainen, Matti Riikonen
ja Uuno Pulakka.

VIIALA 1964 - VIIALAN KIRJAPAINO